Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СВ-РАКА

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 26 июнь, 1973 шу. • № 77 (5338). Max 2 коп.

ЦХЬАНА ОТТАЙЬЧА СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКИ КОММЮНИКЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

САН-КЛЕМЕНТЕ (КАЛИФОРНИЯ), 24 июнь. (ТАСС-а спец. корр. В. Ващедченкос хоам бу:

КПСС ЦК Генеральни секретар Л. И. Брежневен США Президента Р. Никсонен чухаза кулгаш яздир цхьана оттаьлча советско - американски коммюникена.

Кулгаш яздеча хана цига бар советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро член, СССР ваьхкачу министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР-на президента Р. Никсонен КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневен.

СССР посол А. Ф. Добрынин, ТАСС-а Генеральни директор Л. М. Замятин, СССР МИД-а Коллеге член Г. М. Корниенко; американски оагIонгахьара — госсекретарь У. Роджерс, къаман кхеравилен деношта Советан Президента помощник Г. Киссинджер, кхыболу официальни нах.

Кулгаш яздеш церемони йолуш хана къамаьлаш дир США Президента Р. Никсонен КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневен.

Р. Никсона даь къамаьл

Г-н Генеральни секретарь!

Деза Советски Союзера хьажий!

Дамашн господашн!

ДIадахара оршотдийнаьх, Хьо, г-н Генеральни секретарь, Вашингтоне кхьаьчара хана мара поашан дар, телевидене гIолла вай дIагIарагуча Советски Союзерчу ВIашагIкхиттача Штаташкарчен миллионан болча нахан совIа, дерригача дунен тIарча кхи а дукха младинош болча наха а чуа вай чу кIиранIа дерглар, фуд, ашна аз хьоахадача.

Хlана, цхьана оттаьлча коммюникена кулгаш яздарна ма визит чакхIоьлача хана, сона хет, ду кIиранIа чакхдаьлаьча зорай гIулкхаша дерригача дунен тIарча наха дахьа дог вай доадаь па цхьар «Боккха» разъа а хинна дIахьайоаш а вайн Iина а ашна.

Вай шин мехка юкъ - дешнаш IухьакIхьа шу хьахIаргIа вай еллача чIоагIочча дарца тIа цхьайолча керла хIамаш хьанай вай цхьана гIулакхаш лелалара хьакъеьхь маоссеи доахIоаш гIолла ярца. Вай ишта дIахо дегIадоладаьлаь ядерни гергахта доазув оттадара хьакъехьа шу хьахIаргIа дIадоладь гIулакх. ДIахьакъеьхь эгIара доахIлаемIа болча оагIонгахьара шу пIаьрасса дийнах вай кулгаш яздаьр. Из вай мехкашта юкъерча гIулакхашка бокъонца историческа доахIламе хинна ца Iеш, ишта деррига дуненна а исторически соглашени яр.

Дунен тIа эгIара ина болашIа тIа болча шин мехко вIашн леладелча оцон гIулакхашца ниI юкъе па баккха, низаша кхераш тIа ца тесса вина а хIаьта ишта кхы ча мехкашца шоай леладелча гIулакхашка яьх юкъе па баккха е ниIаца кхераш тIа ца тесса вина а вайла ешаьлча, тIакхха ну тIайара баьккхача гIано 'дерригача дунен тIа чIоагIа сатосийт машарга догдоаьлаш мел баркалла, хIана вайна доагIа болх бе торо хIаьрда гIадаьча долга.

Беза господин Президент!

Тахан, шун мехка аз енача винзта официальни дакъа чакхдоаьчаьч хана, сайна а сона цхьана США бахькача са поаьхьастанга а дIа хьоьшаь бахьан долиш ес Хьона а, господин Президент, США правительства а, американски калкъа а баркал оалаш хIлор вIакхIакъаде безам ба са. Хозаяттар сона вIашагIкхиттача Штаташка воагIаш в 1972 шера мае господин Президент Москве вена хинчара хана Москве дIайоаьна хинна контакташ дIахо хьоьш

Юхьханца Вашингтоне вай вIашагIкхиттача хана вай вьлар, чIоагIа - машар оттабар духьа, вой калкьй духьа, вай воашта хьалхашка оттаьлча сийлахьдоккхийча декхарий духьа дика къаьхьега кийча да ьына.

Вашингтоне, Кэмп - Дэвидж, ужкъаа, Сан - Клементе вояш беседа ен, протокола шиш болча гома чухьархьх хоаначам бы Iе ца а гIертан, хенаь духьа а доккхча гIа дола дахьа корта бола беседа йхьа ярца хетадир вай. Хlаьта ишта та сохьан ухтаза а, Калифорне, къамаьлаш чакхдоаллаш оаха Президенташа яь беседа дIайхьа ялаьхьлар.

Тахан, итог еш, цIенача дерTIара ала бIин а вайта, вай хIийца къа зехьа дайнадаь, вайна хIиттар кхоачашхинад. Вай халкьий хьаштанга а дунен кхыча мехкий хIкхиттаьрга а ма кетIара йоаьл маоссеи. Вай хьалха лоарIлаемI соглашени вай вай.

Этгара доарIлаемIа я азен Президентен пIаьраска дийнах кулгаш яздаь ядерни тIом па хIийтIарах йоаьл соглашени. Из событии вай мехкашта доарIламе хинна Iап. Цо поаьхьастал дерглар маослае юкъара машар чIоагIбе-та.

Шун мехка оаха дахьача доношка тха торо хинна американски сенаторашцен конгрессмешцен, Америке аьннар оттача дунен виналий йоккхача грунната вIашагIдеттаьлча а царна беседаш е а. Ишта укхаза, Калифорне а, тха торо хинна штата дукхача боккхийча деятельашца тайп-тайпара профессеи йолаш баьча пахьоаш вIашагIдеттаьлаш. Американцашца кIезига вIашагIбеттабенбагIа соца укхаза бахька ноаьхьостий. ХIаьта ца еррига контактаеи беседашен тха чIоагIа дог тешаделаш, соцIенско американски гIулакхаш дIахо дегIадоладаьра вай чакхдаьча гIулакхаш американски общественноста шеррача гIозарша дика кхетадеш дог тIара къобдалдеш хIлорах.

Уьк деношка укхаза аз къамаьл дир американски журналистий йоккхача группаца. Цар а хьакхайлир вай мехкашта юкъера гIулакхаш кхы а чIоагIарга хIа дийтар духьа укх тIехьажара хана тIекхочаш шоаш дог тIара рауза хIлорах. Хозаяттар сона из хьахосаш. Сай оагIонгахьара шоаш цоп дала бедам ба. чIоагIача машара духьа совIенско - американски гIулакхаш тоздара тIаберзабь ниI советски халкъо биза хьадоаьшш хIлорах а укх деношка Вашингтонен Сан-Клементен кулгаш яздаь доагIонгахьара шеко йоаьш шин кхоабалдергхIлорах а.

Со шеко йолаш ваш, уж документаш дергIача дунен тIара ма машар-ма оттабар духьа дог-чIла дешаш болча нахь кхоабалаеш тIа-пхиррхIлорах.

Цуьхьа дикз уйлаш дег чу йолаш дIадолх тхо ВIашагIкхиттача Штаташкара. Дахьаша керда ницаш, керда хьиннар ну тхона машара духьа оахун бен бола болх дIахо бара.

Дог тIийна ва со, хьатIадоаьгIача шера Президент Никсон Москве вена, — ну хьакъеьхь оаха пушш валар а ма яьйий — оаха Москве дIадоладаьрашн Вашингтоне дIахо дIайхьарашн чIоагIаьш ца Iеш, из бакъьхьара гIулакх кIиранIа а дIахо дIахьалхашкахьа доахххардолаш а йола керда, лоархIаме соглашени хургIилархIлорах.

Господин Президент. Шуницца оахун ена визит чакхдоалийташ, са безам ба сайтара а Москверча сий коллегай шеларга а вай шин мехка юкъера гIулакхаш дегIадоладаьра тIабераьбь ниI хьалоашш мел баркалла баркал ала.

Тема лов соца, Президентана Никсонен! США пачхьалкхен кхыда деятельашцен тха мел хинна вIашагIкхетараш беседашн белгалдоаккхарчарах. Американо - советски гIулакхашка цу тайпара политика чакхIоьчуа хана дуккагIоллча американски халкъо Президент Никсонн шун правительствон хьалоацIарга аьнна хет сона, хIара аьлча вай гIулакхаш тоадар вай шин мехка а еррига кхыча пачхьалкхенца а вахара хьаштаната махдеттара да.

Къамаьл чакхдоалаш муьхьа сона тхона дац хьошша бахьан долаш Хьона, господин Президент, господжа Никсина. Беррига Хьа коллегашца цIахьа а баркал аль.

Iадика хийла, керда вIашагIкхеттарна!

Л. И. Брежнева даь къамаьл

Господин Генеральни секретарь!

Кlайча цIен кlолхбедарча ду-жайка ца Хьа визит дIайоаьнна-ча хана, ца вьлар, хIанзара технически доагIа а, протоколан шIеш дог-чIла дешаш болча нахь кхоабалаеш тIа-пхиррхIлорах.

Цуьхьа дикз уйлаш дег чу йолаш дIадолх тхо ВIашагIкхиттача Штаташкара. Дахьаша керда ницаш, керда хьиннар ну тхона машара духьа оахун бен бола болх дIахо бара.

Дог тIийна ва со, хьатIадоаьгIача шера Президент Никсон Москве вена, — ну хьакъеьхь оаха пушш валар а ма яьйий — оаха Москве дIадоладаьрашн Вашингтоне дIахо дIайхьарашн чIоагIаьш ца Iеш, из бакъьхьара гIулакх кIиранIа а дIахо дIахьалхашкахьа доахххардолаш а йола керда, лоархIаме соглашени хургIилархIлорах.

Господин Президент. Шуницца оахун ена визит чакхдоалийташ, са безам ба сайтара а Москверча сий коллегай шеларга а вай шин мехка юкъера гIулакхаш дегIадоладаьра тIабераьбь ниI хьалоашш мел баркалла баркал ала.

Тема лов соца, Президентана Никсонен! США пачхьалкхен кхыда деятельашцен тха мел хинна вIашагIкхетараш беседашн белгалдоаккхарчарах. Американо - советски гIулакхашка цу тайпара политика чакхIоьчуа хана дуккагIоллча американски халкъо Президент Никсонн шун правительствон хьалоацIарга аьнна хет сона, хIара аьлча вай гIулакхаш тоадар вай шин мехка а еррига кхыча пачхьалкхенца а вахара хьаштанга махдеттара да.

Къамаьл чакхдоалаш муьхьа сона тхона дац хьошша бахьан долаш Хьона, господин Президент, господжа Никсина. Беррига Хьа коллегашца цIахьа а баркал аль.

Iадика хийла, керда вIашагIкхеттарна!

Л. И. Брежнева даь къамаьл

Веза господин вице-президент!

Ева дагахь господашн!

Деза поаьхьстий!

Америка вIашагIкхиттача Штаташкара тха визит чакхIоьлаш я. Хинара диллача кIирал кIезига сона цIа вьлар, хIанзара технически доагIа а, протоколан шIеш дог-чIла дешаш болча нахь кхоабалаеш тIа-пхиррхIлорах.

Цуьхьа дикз уйлаш дег чу йолаш дIадолх тхо ВIашагIкхиттача Штаташкара. Дахьаша керда ницаш, керда хьиннар ну тхона машара духьа оахун бен бола болх дIахо бара.

Дог тIийна ва со, хьатIадоаьгIача шера Президент Никсон Москве вена, — ну хьакъеьхь оаха пушш валар а ма яьйий — оаха Москве дIадоладаьрашн Вашингтоне дIахо дIайхьарашн чIоагIаьш ца Iеш, из бакъьхьара гIулакх кIиранIа а дIахо дIахьалхашкахьа доахххардолаш а йола керда, лоархIаме соглашени хургIилархIлорах.

Господин Президент. Шуницца оахун ена визит чакхдоалийташ, са безам ба сайтара а Москверча сий коллегай шеларга а вай шин мехка юкъера гIулакхаш дегIадоладаьра тIабераьбь ниI хьалоашш мел баркалла баркал ала.

Тема лов соца, Президентана Никсонен! США пачхьалкхен кхыда деятельашцен тха мел хинна вIашагIкхетараш беседашн белгалдоаккхарчарах. Американо - советски гIулакхашка цу тайпара политика чакхIоьчуа хана дуккагIоллча американски халкъо Президент Никсонн шун правительствон хьалоацIарга аьнна хет сона, хIара аьлча вай гIулакхаш тоадар вай шин мехка а еррига кхыча пачхьалкхенца а вахара хьаштанга махдеттара да.

Къамаьл чакхдоалаш муьхьа сона тхона дац хьошша бахьан долаш Хьона, господин Президент, господжа Никсина. Беррига Хьа коллегашца цIахьа а баркал аль.

Iадика хийла, керда вIашагIкхеттарна!

Л. И. Брежнев
Франце вахар

ПАРИЖ, 26 июнь. (ТАСС-а спец. корр.). Пачхьалкхенашта керте латтаршца консультацеи еш Советски Союзан Президенен юкъе дIайоаьнначча практически ворхI-жа Французски Республика Президента Ж. Помпидус воахарга тахан Париже кхьаьчар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума член Л. И. Брежнев.

Л. И. Брежнеза цхьана кхаьчар Франие воагIача цуна улубаьна хинна КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашарча гIулакхий министр А. А. Громыко, СССР кхыча мехкашарча торговле министр Н. С. Патоличев, Граждански авиаце министр Б. П. Бугаев, КПСС ЦК Генеральни секретара помощникаш Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, ТАСС-а Генеральни директор Л. М. Замятин, СССР МИД-а коллеге член Г. М. Корниенко.

Орли яхача аэропорта сийлен салона чу Л. И. Брежневгеи цунна улубаьлна бальхача нагахеи дог тIера воагIаш Президент Франце премьер - министр П. Месмери кхыболу официальни нах.

Советски оагIонгахьара Л. И. Брежневна цIахьа а, Президент Франции СССР посол С. В. Черваненко, посольствин Францеруча кхыча советски учреждеиий болхбой.

ПАРИЖ, 26 июнь. (ТАСС-а спец. корр.). Рамбуйе яхача Дворепе тахан КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева сийна шу оттабар Французски Республика Президента Ж. Помпидус. Цига бар: советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашарча гIулакхий министр А. А. Громыко, кхыча мехкашарча торговле министр Н. С. Патоличев, Граждански авиаце министр Б. П. Бугаев, КПСС ЦК Генеральни секретара помощникаш Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, А. И. Блатов, ТАСС-а Генеральни директор Л. М. Замятин.

Французски оагIонгахьара шун тIа бар премьер - министр П. Месмер, кхыча мехкашарча гIулакхий министр М. Жобер, культура гIулакхашта воза министр М. Дрюон, промышленни Iалмазни деГIахьара министр Ж. Шарбоннель, экономикан финансаи министрашца пачхьалкхен секретарь Ж. - Ф. Пеха, республика Президента канцелярен Генеральни секретарь Э. Балладюр, Франце МИД-а генеральни секретарь Ж. де Курсель, СССР-ера Франце посол Ж. Вимон.

Iмерзача дотгIагIала хьалаяьжа чакхлаьр завтрак.

Шун тIа къамаьлаш дир Ж. Помпидусен Л. И. Брежневен.

Тlовэран тохарш тIаийнар Ж. Помпидусен Л. И. Брежневен дац къамаьлаш.

Л. И. Брежнева даь къамаьл

Веза господин вице-президент!

Ева дагахь господашн!

Деза поаьхьстий!

Америка вIашагIкхиттача Штаташкара тха визит чакхIоьлаш я. Хинара диллача кIирал кIезига сона цIа вьлар, хIанзара технически доагIа а, протоколан шIеш дог-чIла дешаш болча нахь кхоабалаеш тIа-пхиррхIлорах.

Цуьхьа дикз уйлаш дег чу йолаш дIадолх тхо ВIашагIкхиттача Штаташкара. Дахьаша керда ницаш, керда хьиннар ну тхона машара духьа оахун бен бола болх дIахо бара.

Дог тIийна ва со, хьатIадоаьгIача шера Президент Никсон Москве вена, — ну хьакъеьхь оаха пушш валар а ма яьйий — оаха Москве дIадоладаьрашн Вашингтоне дIахо дIайхьарашн чIоагIаьш ца Iеш, из бакъьхьара гIулакх кIиранIа а дIахо дIахьалхашкахьа доахххардолаш а йола керда, лоархIаме соглашени хургIилархIлорах.

Господин Президент. Шуницца оахун ена визит чакхдоалийташ, са безам ба сайтара а Москверча сий коллегай шеларга а вай шин мехка юкъера гIулакхаш дегIадоладаьра тIабераьбь ниI хьалоашш мел баркалла баркал ала.

Тема лов соца, Президентана Никсонен! США пачхьалкхен кхыда деятельашцен тха мел хинна вIашагIкхетараш беседашн белгалдоаккхарчарах. Американо - советски гIулакхашка цу тайпара политика чакхIоьчуа хана дуккагIоллча американски халкъо Президент Никсонн шун правительствон хьалоацIарга аьнна хет сона, хIара аьлча вай гIулакхаш тоадар вай шин мехка а еррига кхыча пачхьалкхенца а вахара хьаштанга махдеттара да.

Къамаьл чакхдоалаш муьхьа сона тхона дац хьошша бахьан долаш Хьона, господин Президент, господжа Никсина. Беррига Хьа коллегашца цIахьа а баркал аль.

Iадика хийла, керда вIашагIкхеттарна!

НОВ. П. И. ЛАТЫШЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКЪ

Партийни организацина дуккхагIо шера ю-ниверситетан, дакъоша хIинца долийна болх барах а вайна дийнахь дена шоашткъе ittт шу дизорца дуздаденна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота дойнарна **ЛАТЫШЕВ Павел Иванович** — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандан агитацен отделан заведующеин.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарчу Советан Президиумо секретарь Г. СЛОКИЙ.

г. Грозный,
1973 шера 25 июнь.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

ИдслагIча пхиттаяьча кхоалагIчу, хоадамбера шера план ханал хьалха ихочачашца бакъвача кьобсаме дика толамаш доах Нохч - ГIалгIай автотранспортни управленин 76 1737 йолу автоколонна коллектино. 7-чIа июне ах-шера план дерригача хьокхамех ихочачашкъ ханал Дахьена рапорт дилар автотранспортникаша.

Хlана ер бутт бош ах шера планал соагIа 290 хзар гарта пассажири тIаьхь итт хзар гарта тоне кхуьи дIа-ваь бихьаб шер. Балха оасарле 7,7 процент дакъенний.

С. СУЛТАНОВ.

ЦХЬАНА ОТТАЯЬ СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКИ КОММЮНИКЕ

США Президента Р. Никсона ше официальни визитаца 1972 шера мае СССР-е ваха волча хана хьехаварий йоа тIехьаьгIа вIашагIкхеттабагIча баотара хьожжен официальни визитаца вахи 18 июнера 25 июне кхаччалца Америка ВIашагIкхиттача Штаташкара ханнан Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Генеральни секретарь Л. И. Брежнев. Л. И. Брежневна улубаьлина баха бар: КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашарча гIулакхий министр А. А. Громыко, СССР кхыча мехкашарча торговле министр Н. С. Патоличев; Госажански авиаце министр Б. П. Бугаев; КПСС ЦК Генеральни секретара помощникаш Г. Э. Цуканова, А. М. Александров; ТАСС-а Генеральни директор Л. М. Замятин; СССР ханаЦIено лоарна министра заместитель Е. И. Чазов, СССР МИД-а Коллеге член Г. М. Корниенко; СССР Iилмийн Академе США Института директор Г. А. Арбатов.

Л. И. Брежневен Р. Никсонан кхье корта болашш конструктивни переговораш хинна советско-американски гIулакхаш дегIадоладаларна лаьхье яьча процессаш шинна оагIонгахьара хьаштдолаш болча дуненан хьалхатоха юкъера дукхача боккхийча проблемайн хьакъеьхь.

Вашингтоне, Кэмп-Дэвидже, Сан-Клементе хинначча переговорашка ишта дакъа лаьцар:

советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашарча гIулакхий министра А. А. Громыкос; США-ча СССР-а посола А. Ф. Добрынинс; кхыча мехкашарча торговле министра Н. С. Патоличева; Граждански авиаце министра Б. П. Бугаева; КПСС ЦК Генеральни секретара помощникаша А. М. Александровен Г. Э. Цукановен; СССР МИД-а Коллеге члена Г. М. Корниенкос.

Американски оагIонгахьара — США пачхьалкхен секретара Уильям П Роджерса; США финансий министра Джозаф П. Шульца; къаман кхеравилен деношта волчча США Президента помощника д-ра Генри А. Киссинджера.

I. СССР-ан США-нен ЮКЪЕРА ГIУЛАКХИЙ ЮКЪАРА ХЬАЛ

ОагIонаша хьакхайкадаш пачхьалкхенашта керте латтаРашта юкъе 1972 шера мае Москве хиннача советско-американски вIашагIкхетарон пина шиъна гIайн-ца хилхьашта юкъера къеравилен СССР-ан США-нен юкъера машара къеравилен чIоагIарга. Iоадеп латта герз юхоазара, тайп-тайпара общественни строваш болча пачхьалкхенаша кюта а болаш цхьана гIулакхаш леладелга вIашагIкхьалкхаца юкъе лоацца доахIламе дакъа хиларах тарбI кхыча пачхьалкхенийн дуненан общественни мнение оагIонгахьара къобдабеш гIайнца хилар.

СССР ЦК Генеральни секретарь ше къобдарга визитанга США вахарн из визит йолча хана хинна переговораш шакхъе оагIув советско - американски гIулакхаш оьлангара тоадара тIаберзабеш IIабоабабь, нийъ дIахо бахьа лаьхьа шоаш хилар хьа хьохьхиргга саина лоархI оагIонгахьа.

ОагIонаш дог тийна я, хIанзара чакхIоьлина переговораш цхьана юкъера гIулакхаш «конструктивно дегIакхьолара дакъе дIахоа вехаха хиларах.

Советско - американски гIулакхаш ну тайпара» дегIакхьолар шинна а мехка халкъий хьаштанга сайна. ишта дерригача адамий хьаштанга а махеттара хиларах дог тийна йолча оагIонаша дIахо а бокхха гIа бала лаьхьа лаьцар гIулакхаш мамогу чIоагIарга хIлийтар а лаьцар хьалхашта юкъера оттаьлара хIлийтар а тIа хьалхашта юкъера доттаIалаш шиъна а леладу гIулакхаш дегIакхьолара процесс толаме чакхIоьакхъа хилара. Белгалбалхьар оагIонгахьа фактор а хинна дIаоттийтар а духьа.

II. ЯДЕРНИ ТIОМ ЦА ХИЛИЙТАРАР СТРАТЕГИЧЕСКИ ГЕРЗАЙТА ДОАЗУВ ОТТАДАРИ

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневнен США Президента Р. Никсонан юкъеха переговораша юкъметтиге лаьттар дунен хьалхатоха юкъера машар доаттабаран чIоагIбаран дешаш.

Из йолаш доахIлаш хилара вучаш болх эффективни гIулакхаш чакхлаьр деорначча адамашта Iалъмате боккхача лоарIламе хиларах тIа хьажа а ден, ж1 хьежар тIе-на кхенан, къобста а—СССР-ан США-нен юкъера а шаьх хIара оагIонгахьара болх бе биш хургIоллча хьакъеьхь массазар Iалъаделга а, хIара а, оагIонгахьара къобдабеш гIайнца хилар.

ОагIонаша белгалдакхар, 1972 шера воийбе юха дIайоаьнначча переговораша тIа-пхиррхIлорах гIабаьккха хилар а стратегически гергахта доазув оттадаш дийзаргIа доаза доттаIалаш шиъна а ядерни тIом кхеран дIабаккхаш оагIонгахьара болх бе биш хургIоллча хьакъеьхь массазар а ядерни тIом кхеран дIабаккхаш оагIонгахьара болх бе биш хургIоллча Iалъаделга а, хIара а, оагIонгахьара къобдабеш гIайнца хилар.

Из йолаш доахIлаш хилара вучаш болх эффективни гIулакхаш чакхлаьр деорначча адамашта Iалъмате боккхача лоарIламе хиларах тIа хьажа а ден, ж1 хьежар тIе-на кхенан, къобста а—СССР-ан США-нен юкъера а шаьх хIара оагIонгахьара болх бе биш хургIоллча хьакъеьхь массазар а ядерни тIом кхеран дIабаккхаш оагIонгахьара болх бе биш хургIоллча Iалъаделга а, хIара а, оагIонгахьара къобдабеш гIайнца хилар.

ОагIонаша дог тийна я, хIанзара чакхIоьлина переговораш цхьана юкъера гIулакхаш «конструктивно дегIакхьолара дакъе дIахоа вехаха хиларах.

Советско - американски гIулакхаш ну тайпара» дегIакхьолар шинна а мехка халкъий хьаштанга сайна. ишта дерригача адамий хьаштанга а махеттара хиларах дог тийна йолча оагIонаша дIахо а бокхха гIа бала лаьхьа лаьцар гIулакхаш мамогу чIоагIарга хIлийтар а лаьцар хьалхашта юкъера оттаьлара хIлийтар а тIа хьалхашта юкъера доттаIалаш шиъна а леладу гIулакхаш дегIакхьолара процесс толаме чакхIоьакхъа хилара. Белгалбалхьар оагIонгахьа фактор а хинна дIаоттийтар а духьа.

III. ДУНЕН ХЬАЛХАШТА ЮКЪЕРА ПРОБЛЕМАШ. КХХОКХАМ КIАЬДБАРИ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХЕРАМЛЬГ ЧIОАГIБАРИ

Л. И. Брежнева Р. Никсонн хьежар хIанзарча дунен халкъашта юкъера хьала кхьюмоттигеча деношка. Къьсттера уйла тIанхиттар цар советски - американски пачхьалкхенашта цхьана леладу гIулакхаш чIоагIарга хIлийтар а тIа хьалхашта юкъера оттаьлара доттаIалаш шиъна а леладу гIулакхаш дегIакхьолара процесс толаме чакхIоьакхъа хилара.

Химически герза хьакъеьхь дунен халкъашта юкъе шиз боза гулъенна герза дIахоа доахIламе хургIилар терхал а деш, оагIонгахьара хьаштанга хIлор хьала кхыча пачхьалкхенашца цхьана леладелга гIулакхашца цу тайпара соглашени бойлоа гIулакхаш дIахо а вайн тIехьажара гIерзаш оттадар.

ОагIонаша дала хуа Женеве гулъенначча герза дIадахьадеш дешай, комитета балха новкъостаа дала хьалхата дог ма долиш ка хьега. Цаь хьинаре лаьхьа лоацарга герзаш доалора доазув оттадаеп уж соодапеп хьакъеьхь мехкан герзаш вийзаре вийзаре тIаерзаьнна переговораша. Цар бакъьх. бух соцIаьн лерхIар, ядерни герз дIадоьккхирга з чIоагIбаран, массаре а цIенда герзан дIадоккхаш хилар, шиъ болаш болатташ дунен халкъашта юкъера тIахьожам з болаш доагIаш йолча хана герз дIадаккхара деш шаьта Женевски конференцин гулъера ци процесс дика дакъа лаца йиш я.

III. ДУНЕН ХЬАЛХАШТА ЮКЪЕРА ПРОБЛЕМАШ. КХХОКХАМ КIАЬДБАРИ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХЕРАМЛЬГ ЧIОАГIБАРИ

Л. И. Брежнева Р. Никсонн хьежар хIанзарча дунен халкъашта юкъера хьала кхьюмоттигеча деношка. Къьсттера уйла тIанхиттар цар советски - американски пачхьалкхенашта цхьана леладу гIулакхаш чIоагIарга хIлийтар а тIа хьалхашта юкъера оттаьлара доттаIалаш шиъна а леладу гIулакхаш дегIакхьолара процесс толаме чакхIоьакхъа хилара. Белгалбалхьар оагIонгахьа фактор а хинна дIаоттийтар а духьа.

Переговораш болча хана чIоагIа уйла тIанхиттар стратегически герзаита доазув оттадара деношта. Шуна дуьхьалонна оагIонаша белгалдалхьар. Этгара юкъерагIен этгара чиззаригIен доаччаьнна герзаш доаччаьнна гIайнца хилар. Цар а хьакхайлир вай мехкашта юкъера гIулакхаш кхы а чIоагIарга хIа дIатар духьа укх тIехьажара хана тIекхочаш шоаш дог тIара рауза хIлорах. Хозаяттар сона из хьахосаш. Сай оагIонгахьара шоаш цоп дала бедам ба, чIоагIача машара духьа совIенско - американски гIулакхаш тоздара тIаберзабь ниI советски халкъо биза хьадоаьшш хIлорах а укх деношка Вашингтоне Сан-Клементен кулгаш яздаь доагIонгахьара шеко йоаьш шин кхоабалдергхIлорах а.

Со шеко йолаш ваш, уж документаш дергIача дунен тIара ма машар-ма оттабар духьа дог-чIла дешаш болча нахь кхоабалаеш тIа-пхиррхIлорах.

Цуьхьа дикз уйлаш дег чу йолаш дIадолх тхо ВIашагIкхиттача Штаташкара. Дахьаша керда ницаш, керда хьиннар ну тхона машара духьа оахун бен бола болх дIахо бара.

Дог тIийна ва со, хьатIадоаьгIача шера Президент Никсон Москве вена, — ну хьакъеьхь оаха пушш валар а ма яьйий — оаха Москве дIадоладаьрашн Вашингтоне дIахо дIайхьарашн чIоагIаьш ца Iеш, из бакъьхьара гIулакх кIиранIа а дIахо дIахьалхашкахьа доахххардолаш а йола керда, лоархIаме соглашени хургIилархIлорах.

Господин Президент. Шуницца оахун ена визит чакхдоалийташ, са безам ба сайтара а Москверча сий коллегай шеларга а вай шин мехка юкъера гIулакхаш дегIадоладаьра тIабераьбь ниI хьалоашш мел баркалла баркал ала.

Тема лов соца, Президентана Никсонен! США пачхьалкхен кхыда деятельашцен тха мел хинна вIашагIкхетараш беседашн белгалдоаккхарчарах. Американо - советски гIулакхашка цу тайпара политика чакхIоьчуа хана дуккагIоллча американски халкъо Президент Никсонн шун правительствон хьалоацIарга аьнна хет сона, хIара аьлча вай гIулакхаш тоадар вай шин мехка а еррига кхыча пачхьалкхенца а вахара хьаштанга махдеттара да.

Къамаьл чакхдоалаш муьхьа сона тхона дац хьошша бахьан долаш Хьона, господин Президент, господжа Никсина. Беррига Хьа коллегашца цIахьа а баркал аль.

Iадика хийла, керда вIашагIкхеттарна!

ОагIонаша хьакхайкадаш Вьетнаме тIом соцIабеп машар ихоттаьгIар я хIаьта ишта ез соглашени дIахоаьлъаьчеп хьаллалаеп, Вьетнаме дешашта болча дунен халкъашта юкъера конференцин итогашта а шоай чIоагIа разъа хилар.

ОагIонаш дог тийна я, Вьетнаме тIом соцIабеп машар ихоттаьгIар хьакъеьхь сона соцIабеп а цунна тIехьа Лаосе машар юкъатабаран кхаьчан бара тоабареп Вьетнаме тIом соцIабеннена кулгаш яздар а Вьетнаме Лаосе халкъий оланагIча хьашташтен царна лагалитташтен махеттара хиларах а, цу районерча, мехкий кортамчькал, суверенитет, цIахьа. территорей бIаоччаь лаорхIара дарза тIа лата чIоагIа машар Индокитате оттабара торо шар хьалелаш хьаларах а. Сайдина белгалдалхьар ма соглашенеп тешшаме кхоачашгIнна яьр на хилар.

Цар ишта белгалдалхьаьр Камбоджена тIом Индокитата соригача вайне машар хилийтар духьа сихарIа соцIабеннаь баьр ца хилар. Цар ишта бакъйпо Вьетнама, Лаосе. Камбоджа политически хьоше, цхьана а тайпара ахьхьара юкъеIаоттаьгIа гIоналш, цар шоай халкъашка юкъестабаттара йитара хьакъеьхь шоай позиш.

(Йистедоалар 4-ча оагIо тIа).

ДIАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСА ЙИРЧА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ КЪАХЬЕГАМЕИ СОВЕТИЙ IАЬДАЛ БАХЬАН ЛЬТТАЧА

Оаха хьалхагIа хоам бьча тайпара, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете хилар республика кулгалхой Ачхой - Мартановски, Назрановски, Малгобековски, Надтеречни, Сунженски, Урус-Мартановски районашкарча къахьегамеи Советски Iаьдал бахьан лоаттабаха кьоьсамеи ветеранашца вIашагIихетараш. Оаха хоам бьчул тIехьаьга цу тайпара вIашагIихетараш хилар Грозненски, Веденски, Советски, Шалински, Гудермесски, Ножай - Юртовски, Наурски, Шелковской районашкарча ветеранашца а.

Цу вIашагIихетараша дакъа лоацаш бар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретаръ гIитIел совгIа къамех бола нах. Уж берригаш а баргIайна нисъ дезлат саина бахам я бахьбеш а ба, Хьалха доттагIаш —вай керда кегдолашт, керда тодамаш дахара дег-ойдало я. Экономикан культурен дегIаьдолаеча доккхий тIэзамаш дахарах республикана ейнай Ленина. Октябрьски революцие, Хьалхий доттагIаша ордена.

Толамаш шеко йоацаш доккхий а холуш я да, Дахьа, карагIлъяьрашш кхы а лучкхаш хургар нагахьа санна вай бизаргIа топеч найда нйбаь баларе, ерригача коллективаша планаш шоай соцialистически совгIашца IаIш а кхочашъяь даларе, вай хьалха ларабуша санна массане а бохь бьа баларе.

Халкхете а, берригна нах баи вай тоьхьа сакъетам болаш, берригне-ша ехетадаш вай Советски шиа ЧIогIаIаи Iара коллективно, хIара кхьаьгаргахоно тодаме бохь бара тIибна долга. Предприятешка, колхозашкеи совхозашкеи IаIш а дIабалаяза ба лодараш. «брак ерат. прогульщикаш, цхьаь метте-ца кхыча метте удаш лелараш. Цундухьа хIара къахьегача коллективе партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша беш бола кхетама бохь найда барбIолаш шиа дисциплинеи пIаргIони хургIалаш бе беза.

ХIыхьа тхона къаьстта сатеи на луш, шун теркам тIабаьккха тха безам болаш дар да цхьаьна вай хоргашка, районашка гергара пархIата хилар, спецкулинтаи. кхычар чотах баьл, тIехьажьалкхенгара духхара IаIадакха а дуна вIалла хIама ца дина я гIерта ма-хилар. Цу наха вайна новкъарле ма вай дIахьаьдуцкахьа гIолга юхатеттI.

ДIахо докладчика дуна, договорах болх бе уданаа нахах, спецучитель, хьо мукIарт ювабех, цар деча эпIех, кхалсар ца харлIар, хьо хуьшиар санна долча гIулакхех, общественни лаьтташ бокъо йоаш цца вIалла йоаш мабарза хьагча а боахан бIийар дуккхача хана денз кхъьсеташ загIув оалан лийнна цхьаьна. Юрто IIахьйтар царга цIена болх а я бетIа хIара маза юртана гарнургоацаьга XIана уж болх беш ба.

ЦВИРЕНКО Петр Васильевич —Ачхой - Мартановски районера граждански а СийлахьI - бохкхача Даьхен а тIемай ветеран.

Вай хьанера наха дукха хьалха-наш лаийнаI, Советски Iаьдал дахалелха а из лаьннача хьалларча шерашка а дерзина бахьан хьалкхара деи малярий. Хьанз кхъсеташ хала цца вIагIахь а бетI, машинана хьа ца бен. Цхьаьккха хIыхьа а вайна юкъе болаш ба цIена кхъьсеташ доаш болаш, наьха кхыдолаеш баха IIерташ баь. Цхьаьккха наха общественно - пайдаверза къахьегаме дакъа лоацаш а боацаш, нормах доагIаначу духхара доахан делиг-да, лаьттара духхара. Ас тамаш я цхьаьккха кагийча нахах, къахьегара тIера а боацаш балхах удаш уж хилларг. Цу тайпарчарех тIахьаьдеш наха хьийгIаргI дакъа баха гIертарг. Фу ви таханарга кагиркхонтаI Харцаька а на леладеи, цIена къахьегаш, е деашш хIара мара хIама эшаш.

КУЛАЕВ Мамай Абдул — Ачхой - Мартановски районера гражданин-чIена ветеран, колхозан пIаншагIиохкача дакъа лаьар.

Вайна дика дагалоаргIа Советски Iаьдал котдаьина хьалхара шерашш. Дукха къахьега деза ца яр ца. Дайна шен а, вай-ша къаьстта халла дар коммунисташа, тIаьа ваьча царна кхерам туьасаш, тайп-тайпара провокхеш шоай. ХIоьта а доза на долаш тIехьай гIулакх пIеца дIакхуььр оаха.

ХIанз-м атта ма дий. Мел дукха техника я, специалистаи бай В:: ахар тоьхьа. Цу тIехьа дакхетам лаьхбеннаб. Цхьаьккха харцаька лелаш, эулламаш деш, Советски Iаьдало, вай парте енна-ша пархIотта хIама ца йоаш. Цу тIехьа наха, къаьнара по гIулакхаш юкъера да ца далийта гIерташ бола нах хIанз а ба, Цу наха-на вай мехка кхувлар. Цу дакъе алдха къамелаш дан пайда а бен, Кхаьмиша тIехьа боьхьонца доза гIулакхаш хIоа леза. Цундухьа вай массане цхьана а хIаттаре къаьстта-ме оза беза.

Советски халкъа судашка па а къастадайташ законах доацашне а кхелаш хуушеаш цхьаьнна дешаш къастадеш моттигаш я, йоаь докладчика,

Дiахо но душ, вай революционни къахьегамеи традицеша гаирхой халхлкебе бешаш хилараХ. Царна ха деза Советски Iаьдал дуьхьа доаттабаь къоьсам тайп-тайпарна чурча а араъхарча а моастагIашта дуьхьал доаттабаьлга. Цу къоьсама шоай сиюш Iолийкхад нахчий, гIалгIай. кхиллоча къамел-ний дукхаача дикача тIаьнга. Из дерриге дIаъьхьа деза кагирхонтта. Цу дакъе а докхка нохкъстал дуьргрда къахьегамеи тIемайн ветеранашца.

* * *

С. С. Апряткина къамаьл чакхдаьлча шоай уйлаьккха, дагалаторашка, поошта хетарашка лоьккха дагабовлар безам болаш къамаьлаш дир цхьаболча ветеранаша.

ГЕЛИСХАНОВ Берса Хьасан — Назрановски района Долаккха-Юртара пенсионер.

Дика дагалоаргIа соиа граждански тIом болча хана, шоай сиюш ца кходен цIена партизан-ний отеплаш тха чотлашка монастагIнеи майра дуьхьал Лаьтта, Советски Iаьдал доаяккаш тахана сийрза вахар бахьан долаш цар шоай деъьхьал Iолийкха. Вай чекха хIара юртара школашца, больничаца я. Советски сай болх бе, леша, салаIа, бокъо йоаш ва. Бахьбе оагIоргIахьана висача а дийг кхоаделг Советски Союз ваш: Советски пачхьалкхенга дакъа-гIача тайпара Iалашду цун вахар. Из дерриге наха денназ Советски Iаьдал да. Иштта долча Iаьдала гIулаккхаш харцаька лаьхаха а цуна вIалла хIама ца дина я гIерта ма-хилар. Цу наха вайна новкъарле ма вай дIахьаьдуцкахьа гIолга юхатеттI.

Дiахо докладчика душ, договорах болх бе уданаа нахах, спецучитель, хьо мукIарт ювабех, цар деча эпIех, кхалсар ца харлIар, хьо хуьшиар санна долча гIулакхех, общественни лаьтташ бокъо йоаш цца вIалла йоаш мабарза хьагча а боахан бIийар дуккхача хана денз кхъьсеташ загIув оалан лийнна цхьаьна. Юрто IIахьйтар царга цIена болх а я бетIа хIара маза юртана гарнургоацаьга XIана уж болх беш ба.

ЦВИРЕНКО Петр Васильевич —Ачхой - Мартановски районера граждански а СийлахьI - бохкхача Даьхен а тIемай ветеран.

Вай хьанера наха дукха хьалнаш лаийнаI, Советски Iаьдал даьлалеха а из лаьннача хьалларча шерашка а дерзина бахьан долаш цар малярий. Хьанз кхъсеташ хала цца вIагIахь а бетI, машинана хьа ца бен. Цхьаьккха хIыхьа а вайна юкъе болаш ба цIена кхъьсеташ доаш болаш, наьха кхыдолаеш баха IIерташ баь. Цхьаьккха наха общественно - пайдаверза къахьегаме дакъа лоацаш а боацаш, нормах доагIаначу духхара доахан делиг-да, лаьттара духхара. Ас тамаш я цхьаьккха кагийча нахах, къахьегара тIера а боацаш балхах удаш уж хилларг. Цу тайпарчарех тIахьаьдеш наха хьийгIаргI дакъа баха гIертарг. Фу ви таханарга кагиркхонтаI Харцаька а на леладеи, цIена къахьегаш, е деашш хIара мара хIама эшаш.

КУЛАЕВ Мамай Абдул — Ачхой - Мартановски районера граждански а СийлахьI - бохкхача Даьхен а тIемай ветеран, колхозан пIаншагIиохкача дакъа лаьар.

Вайна дика дагалоаргIа Советски Iаьдал котдаьина хьалхара шерашш. Дукха къахьега деза ца яр ца. Дайна шен а, вай-ша къаьстта халла дар коммунисташа, тIаьа ваьча царна кхерам туьасаш, тайп-тайпара провокхеш шоай. Хоьта а доза на долаш тIехьай гIулакх пIеца дIакхуььр оаха.

ХIанз-м атта ма дий. Мел дукха техника я, специалистаи бай В:: ахар тоьхьа. Цу тIехьа дакхетам лаьхбеннаб. Цхьаьккха харцаька лелаш, эулламаш деш, Советски Iаьдало, вай парте енна-ша пархIотта хьоа, вай наха дарбан до вайна уж баьхьанаь. Цар пайдаэцаш, цIена къахьегарга, тайп-тайпарча къамел болча новкъаьхьа, беза-ма оссабиккхарца дукьал оттаргда вай цу тайпарча наха.

Тхо соаьхьа колдактина хьалхаша латтараш да доккхий а доарIаме а деккарашш: хIара гектаре тIера юкъера лаьрхIана 30 тонн яха лерхI оаха коартолаш, хIыхьа ишшта дика хьийкъал аларш а.

БУРСАКОВ Алаудин — Ачхой-Мартановски районера Колхоз-Юртара къахьегама ветеран.

Советски мохк дуьнен тIа бокхаагIа а нив болашгIа а барех ба. Хьалха вайна дагалоаргIача хана, вайна бIарга а гуш дегIа ма-ениий вай Даьхе, лаьх маьнешиий вай техничеи боаррам. Хьалха советски наьха вахара хьал мишта лаьккеннаш а гуш ма дай вайна. Из ишта хилар йоьа операцеи цхьа гомаж ерна мел нйба ахча оазош лорашта дешш. Дзе дешна хоавьаьар оо, бакъда дIатеча ахча а доацаш шIаоалаар.

ХIанз йоккха пархIата ма вай нахага кхьаьар — мах боацаш ду дарбан, мах боацаш дешнIг. Из дерриге вайна денназ Советски Iаьдал. Цхьа хан ца бе беш вай. Шена къахьегарга жоп дала да деза вай ца йоаккхонца. Бакъда вайна юкъе болаш ба на из лоаргIа хIаш болх, цIена къахьега пIаоаш дала нах. Вай деккар да къаманта юкъера доттагIал чIогIа а деш эулламера, вай нахарга тарлуш дрийеча хIаматта дуьхьал къоьсам лоаттабер.

МИЗГИЕВ Исрапил — Назрановски пIеран ветеран.

Тха файоно планаш кхочачашъяц, оалаш хоз соиа кест-кеста. Соиа хетачех цун керттера бальан да нага бечь балха уссу во лаьаьш хилар, балхий участкашта кефте латтараша шоай гергарча нахагашка озабезамаш деи хилар, дикагIа бохь бен бешбеш отлаь тIа бешна йоаш мабарза кхъьсеташ юкъе дIаоаьржа а еш цунах пайда эиина на хилар. Кулгалхой нахага лаьдурIаш, царна лагабуьлаш, хIанз вай НашагIтахаш саннаьнах гул а бешнаша да яхани майра лумьлаш ешш дац хилла беза. Къахьегама оссарле лакхъьра чIогIа доаргIам болаш хет соиа из гIулакх.

Кхыдолаеш баха IIерташ баь. Цхьаьккха наха общественно - пайдаверза къахьегаме дакъа лоацаш а боацаш, нормах доагIаначу духхара доахан делиг-да, лаьттара духхара. Ас тамаш я цхьаьккха кагийча нахах, къахьегара тIера а боацаш балхах удаш уж хилларг. Цу тайпарчарех тIахьаьдеш наха хьийгIаргI дакъа баха гIертарг. Фу ви таханарга кагиркхонтаI Харцаька а на леладеи, цIена къахьегаш, е деашш хIара мара хIама эшаш.

ЮГЛОВ Георгий Трофимович — Ачхой-Мартанера граждански тIема ветеран.

Укх шера районера боаханмий гIулакхаш дика лел, юрта боаханаш къастадеш, хьанз ваьча къахьегаш хьурыкъадьал, хьийбай продукташ дуьхьала боах.

Районера гIулакхаш дика лелаш ваьча тхона массенна а дела тоам хул, хозахет, хIаьта халахет тхона кхочамбоаранан хьачча, Тхо долча а болаш ба наьха кхыдолаеш баха IIерта нах, шиий дари общественни дари къоьстадеш лоаш боацаш нах, общественни рузьк лочъькадара тIера бараш. Цу тайпарча наха дуьхьал хьаьам болаш ба цIена къоьсам лоаттабар а, хIаьта ишшта йоаIаш йола общественни порядок оттае а нах хоачачергболаш да тхо.

АЛБОГАЧИЕВ Орцхой Арташ — Назсарни района Экажкъонний.Юртара Социалистически Къахьегама Турпал.

Аоахара тIабаьккача цхьаьболча хьехархошца, дораша, кхыдолча кхонача специалисташ юртана эдда леладелг, цар йоаккхо еш ма хилар баьлла. Вай деккар да царга хьажар, царна кнанчу, доаначуу йоаккхо яр, баха а бохь бе а царна эшаш йола гороташ пIаншIеьхьахор. Хьабаька харцаька лелаш, эулламаш деш, Советски Iаьдало, вай парте енна-ша пархIотта хьоа, вай наха дарбан до вайна уж баьхьанаь. Цар пайдаэцаш, цIена къахьегарга, тайп-тайпарча къамел болча новкъаьхьа, беза-ма оссабиккхарца дукьал оттаргда вай цу тайпарча наха.

Тха соаьхьа колдактина хьалхаша латтараш да доккхий а доарIаме а деккарашш: хIара гектаре тIера юкъера лаьрхIана 30 тонн яха лерхI оаха коартолаш, хIыхьа ишшта дика хьийкъал аларш а.

БУРСАКОВ Алаудин — Ачхой-Мартановски районера Колхоз-Юртара къахьегама ветеран.

Советски мохк дуьнен тIа бокхаагIа а нив болашгIа а барех ба. Хьалха вайна дагалоаргIача хана, вайна бIарга а гуш дегIа ма-ениий вай Даьхе, лаьх маьнешиий вай техничеи боаррам. Хьалха советски наьха вахара хьал мишта лаьккеннаш а гуш ма дай вайна. Из ишта хилар йоьа операцеи цхьа гомаж ерна мел нйба ахча оазош лорашта дешш. Дзе дешна хоавьаьар оо, бакъда дIатеча ахча а доацаш шIаоалаар.

ХIанз йоккха пархIата ма вай нахага кхьаьар — мах боацаш ду дарбан, мах боацаш дешнIг. Из дерриге вайна денназ Советски Iаьдал. Цхьа хан ца бе беш вай. Шена къахьегарга жоп дала да деза вай ца йоаккхонца. Бакъда вайна юкъе болаш ба на из лоаргIа хIаш болх, цIена къахьега пIаоаш дала нах. Вай деккар да къаманта юкъера доттагIал чIогIа а деш эулламера, вай нахарга тарлуш дрийеча хIаматта дуьхьал къоьсам лоаттабер.

МИЗГИЕВ Исрапил — Назрановски пIеран ветеран.

Тха файоно планаш кхочачашъяц, оалаш хоз соиа кест-кеста. Соиа хетачех цун керттера бальан да нага бечь балха уссу во лаьаьш хилар, балхий участкашта кефте латтараша шоай гергарча нахагашка озабезамаш деи хилар, дикагIа бохь бен бешбеш отлаь тIа бешна йоаш мабарза кхъьсеташ юкъе дIаоаьржа а еш цунах пайда эиина на хилар. Кулгалхой нахага лаьдурIаш, царна лагабуьлаш, хIанз вай НашагIтахаш саннаьнах гул а бешнаша да яхани майра лумьлаш ешш дац хилла беза. Къахьегама оссарле лакхъьра чIогIа доаргIам болаш хет соиа из гIулакх.

Кхыдолаеш баха IIерташ баь. Цхьаьккха наха общественно - пайдаверза къахьегаме дакъа лоацаш а боацаш, нормах доагIаначу духхара доахан делиг-да, лаьттара духхара. Ас тамаш я цхьаьккха кагийча нахах, къахьегара тIера а боацаш балхах удаш уж хилларг. Цу тайпарчарех тIахьаьдеш наха хьийгIаргI дакъа баха гIертарг. Фу ви таханарга кагиркхонтаI Харцаька а на леладеи, цIена къахьегаш, е деашш хIара мара хIама эшаш.

ЮГЛОВ Георгий Трофимович — Ачхой-Мартанера граждански тIема ветеран.

Укх шера районера боаханмий гIулакхаш дика лел, юрта боаханаш къастадеш, хьанз ваьча къахьегаш хьурыкъадьал, хьийбай продукташ дуьхьала боах.

Районера гIулакхаш дика лелаш ваьча тхона массенна а дела тоам хул, хозахет, хIаьта халахет тхона кхочамбоаранан хьачча, Тхо долча а болаш ба наьха кхыдолаеш баха IIерташ баь. Цу тайпарчарех тIахьаьдеш наха хьийгIаргI дакъа баха гIертарг. Фу ви таханарга кагиркхонтаI Харцаька а на леладеи, цIена къахьегаш, е деашш хIара мара хIама эшаш.

ЭНГЕНОЕВ Йота — Малгобековски района Долаккара персонально пенсионер.

Советски Iаьдал бахьан лоаттабаь къоьсам эсьа байна боацалга вайна суш да. Тахан вай хIара юрта школаш, больницаш, клубаш я, цар болх бен ба Советски Iаьдал даьлалеха шоай къаман жеттала йовзуьа а ца хинна нохчийн гIалгIайн дуккха дийша бола спецIалисташ. Хьара пIаIIа хIама ма яьнна йоаш я ранно, телевиденеи, электричеси сердало. Уж, къьлий гьнарча, хьалха ца дIаоаьржа а ца ца. Цу тайпарча наха дуьхьал хьаьам болаш ба цIена къоьсам болаш ба, наьха наха-ма тоаденнад. Цхьаьккха вайнаьха юкъера дIадаларг ца йоаккхонца. Цхьаьккха наха-на тхашнигара наьха беррига а ба. Дика дагадеха хIама да из. Цхьаьккха наха-на тхашнигара наьха беррига а ба. Дика дагадеха хIама да из. IIахо йолаче хана а ух тоайра кIаргIаттадалара пайда мара баргбан. Цхьаьккха дуьнен тIа бокхаагIа а нив болашгIа а барех ба. Хьалха вайна дагалоаргIача хана, вайна бIарга а гуш дегIа ма-ениий вай Даьхе, лаьх маьнешиий вай техничеи боаррам. Хьалха советски наьха вахара хьал мишта лаьккеннаш а гуш ма дай вайна. Из ишта хилар йоьа операцеи цхьа гомаж ерна мел нйба ахча оазош лорашта дешш. Дзе дешна хоавьаьар оо, бакъда дIатеча ахча а доацаш шIаоалаар.

ХIанз йоккха пархIата ма вай нахага кхьаьар — мах боацаш ду дарбан, мах боацаш дешнIг. Из дерриге вайна денназ Советски Iаьдал. Цхьа хан ца бе беш вай. Шена къахьегарга жоп дала да деза вай ца йоаккхонца. Бакъда вайна юкъе болаш ба на из лоаргIа хIаш болх, цIена къахьега пIаоаш дала нах. Вай деккар да къаманта юкъера доттагIал чIогIа а деш эулламера, вай нахарга тарлуш дрийеча хIаматта дуьхьал къоьсам лоаттабер.

МИЗГИЕВ Исрапил — Назрановски пIеран ветеран.

Тха файоно планаш кхочачашъяц, оалаш хоз соиа кест-кеста. Соиа хетачех цун керттера бальан да нага бечь балха уссу во лаьаьш хилар, балхий участкашта кефте латтараша шоай гергарча нахагашка озабезамаш деи хилар, дикагIа бохь бен бешбеш отлаь тIа бешна йоаш мабарза кхъьсеташ юкъе дIаоаьржа а еш цунах пайда эиина на хилар. Кулгалхой нахага лаьдурIаш, царна лагабуьлаш, хIанз вай НашагIтахаш саннаьнах гул а бешнаша да яхани майра лумьлаш ешш дац хилла беза. Къахьегама оссарле лакхъьра чIогIа доаргIам болаш хет соиа из гIулакх.

ЛЕЙМОЕВ Яраги Махьмад — Назрановскеи района Iальий-Юртара къахьегама ветеран.

Вошта карагIлъяьрашеи доакхал ле гулденнаналш вай укхаза. Вай укхоза гулденнад вошта кьуздал дер, ноажьа дар, вахIрг лумьлеи ешш дац уйрг, цIена дагадола, уж Iадалорга наьхъан белгалде. Укхаза тахан дуккханачаш ма дуошдоч, вай халкъа Советски Iаьдало доккха дика баьл. Тухам хьеташ воацар, цун мах беш воацар вай доттагIа ваш, вайна тарлургболаш сар ваш.

Уредол жIдеоч мел тоаьхьа ло-ю, спецкулинеш леларг, кхаш кIйдар, санна долча кхьаьнара замах хиеденеча пIрчача гIулдеиеч йоаккхо ду. Iолийкха ма вай вайна гул ца. Цу вона гIулякхех цIендала деза вай.

ЭНГЕНОЕВ Йота — Малгобековски района Долаккара персонально пенсионер.

Советски Iаьдал бахьан лоаттабаь къоьсам эсьа байна боацалга вайна суш да. Тахан вай хIара юрта школаш, больницаш, клубаш я, цар болх бен ба Советски Iаьдал даьлалеха шоай къаман жеттала йовзуьа а ца хинна нохчийн гIалгIайн дуккха дийша бола спецIалисташ. Хьара пIаIIа хIама ма яьнна йоаш я ранно, телевиденеи, электричеси сердало. Уж, къьлий гьнарча, хьалха ца дIаоаьржа а ца ца. Цу тайпарча наха дуьхьал хьаьам болаш ба цIена къоьсам болаш ба, наьха наха-ма тоаденнад. Цхьаьккха вайнаьха юкъера дIадаларг ца йоаккхонца. Цхьаьккха наха-на тхашнигара наьха беррига а ба. Дика дагадеха хIама да из. Цхьаьккха наха-на тхашнигара наьха беррига а ба. Дика дагадеха хIама да из. IIахо йолаче хана а ух тоайра кIаргIаттадалара пайда мара баргбан. Цхьаьккха дуьнен тIа бокхаагIа а нив болашгIа а барех ба. Хьалха вайна дагалоаргIача хана, вайна бIарга а гуш дегIа ма-ениий вай Даьхе, лаьх маьнешиий вай техничеи боаррам. Хьалха советски наьха вахара хьал мишта лаьккеннаш а гуш ма дай вайна. Из ишта хилар йоьа операцеи цхьа гомаж ерна мел нйба ахча оазош лорашта дешш. Дзе дешна хоавьаьар оо, бакъда дIатеча ахча а доацаш шIаоалаар.

ХIанз йоккха пархIата ма вай нахага кхьаьар — мах боацаш ду дарбан, мах боацаш дешнIг. Из дерриге вайна денназ Советски Iаьдал. Цхьа хан ца бе беш вай. Шена къахьегарга жоп дала да деза вай ца йоаккхонца. Бакъда вайна юкъе болаш ба на из лоаргIа хIаш болх, цIена къахьега пIаоаш дала нах. Вай деккар да къаманта юкъера доттагIал чIогIа а деш эулламера, вай нахарга тарлуш дрийеча хIаматта дуьхьал къоьсам лоаттабер.

ЙИНАЕВ Мовлад — Надтеречни районера къахьегама ветеран.

Хьалхаька латта деххараш кхочачадара хIаьккьеьара дешаш душа вIашагIихетараш вай укхаза. Дика дагадеха хIама да из, хIанга вайча къаIIаьхьежача вай доккхий лаьа е доккха новкъостал да хоздолаш. Интеграделаш да вай. Цхьаьккха, аллха наьха, хоза хабараш а йийца цIа а доаккхаш, дика дар, пайдане дар, сийраз кIоанне — коммунизм къахьегара гIо деш дар хьан а лоацаш, из чIогIа а дер. Цу беза вай наха юкъе бешбеш беза кхетама бохь. Вайна хьаьрг Iаьдала дезаш да късалаш дар, мехкарий уьлабар, уредол йIхар, нуьманаш деккар санна дезаш хьанна хьаьам кхелаш ю гIулякхаш. Дерриге низаш оардагIа а дохьа вай дуьхьала доаьр а вайга дуьргдолаш хIама да из. Цундухьа цIена вайна беза, парте обкома Х пленумо белгалдаьчча тайпара, наха интернационални атеистически хьетам бахара болх. Вайна да а вайна вай дуьхьа юкъе дахьа лоаце мотт-терча партийни, советски, кхыйолча общественни организацеша цунах доккха новкъостал дургда.

ЗАВГАЕВ Iлпур — Надтеречни района Беной-Юртара къахьегама ветеран.

Эггара хьалхара пятилеткаш йолча хана дика къахьегаш хьавоаьга со Сатор бехк боаккхарбоацаш сайна тIаэлила гIулакх цIена кхочачашъяь а гIийрах со массе хана. Из бахьан долаш аз болх бьча коллективашка хьаьр-

«СЕРДАЛО»
2-чIа оагI, 28 июнь, 1973 шу.

СУРТ ТIА: заседанеи залс. И. ПЛИЕВА сурт.

ГIУЛАКХАШ ЦЕЛАДЕРАШ ВАЙЦА ТАРЛУРГБАЦ!

КЪОВСАМЕИ ВЕТЕРАНАШЦА РЕСПУБЛИКА КУЛГАЛХОЙ ХИННА ВIАШАГIКХЕТАРАШ

хIан со. Ах яхар да — сага сих къахьегамна лолл. Цул совгIа цIена къахьегаш бола нах ,тайп-тайпарча къамех бале а шоайла бе-заш худ. шар вIашш новкъостал ду. Цунах оал лоттIал. Къамашта юкъера доттагIал толхале гIерта нах — цIена уйлаш бола нах бац, шолг хьийгача къах бахаш бацш нах ба. Цу тайпарча нах дуьхьал вай къовсам доаттаде бе-заш, нуха юкъера доттагIал чIоагIе-де леза. Из да вай доккхачIа дIадоладо деччар.

ИВАНОВ Иван Николаевич — МагIалбIаргера Сийлахь-бохкахь Дахьен тIема ветеран.

Вай республике дукха бахьан дина культура айесп, бохача нах къаьтташ IалашдеIи. Из вайна дика-на гуш да. Сона дагадогIийш тха МагIалбIе шозза хьалхьай, вешта эьлча мехкалгIа тIаьхьа долладаьлл хаий хьалха. тIаьхьа немций фашистана йохьаьчуьу тIедьаIга юхаметтаттовча хана цIенош де пачхьалхехено осудаш тийлар вейнаха, тIаккха уж дуьхьал кха къахьегаш, шозза хьийгача кхы бахаш нах ба. Цхьабахьа, болаш ба къахьегамах оагIув уьзаран, шоашта доагIуву совгIа лаьтташ дIелуьлаш, парча дера хьалха-дачох базар а еш бахараш. Болаш ба чIотта бох во бераш, бахча дисинлинна толлераш, кулигаетчо-ламераш. Ду тайпара ден-дика дукха беше а пар цIена къахьегаш болча наха ду зе доккха да.

Вай, доккхачIа дарана, вовшахара опытах вайца а эцца дуьхьал — хьадамболашаттIа бе ферма кагирхоште юкъе бу кхетама бох. Из болх, бакъдар аьлча, хIанз эсала бу вай. Кlезига хI вай царан юкъе советски къамашта юкъерча доттагIнен истореХ, патриотически кхетам белларехь интернациональни доттагIалла. Дола беседа ю, царна вIашагIкхетара сайгенаш.

ТУТАЕВ Мухтар — Надтеречни районера къахьегама ветеран.

Ираз долаш я хIанзара тIехье. Дерригга да цун. Шоай дешъа шоашта денна нах доаде, йIаха, дахьа декхарийла. Из нагахбе, шарна ду дахьье новкъостал де декхарийла да вай. ИлъакхьIда, тахан вайна юкъерча зуламеча тIулаккхаша телхалу ю нраз, вай вехар. Цига къахьегаш болча советски наха юкъе пийлу аттта баха тIергаьрш. Сона дага боахкараш спекулянташ да. Майнаш бу уж? Уж да вай вехарий, балхар, ба тIергара, ба ахан тIара. Уж вайна юкъе бахаш, вайца цхьана леларш бе. Ишттта дика хов вайна тунеиндаш малаш ба а. Бакъда, спекулянташ вай. Из вай дожкха лазар да. Вояй цхоачарах баранг хьалхарIа-а бохкеи къахьегаша бохаш ба, а-баррга уж наха IIабобаийта а бе-за, вай.

ЗАВАДСКИЙ Василий Степанович — МагIалбIаца райбоера Сийлахь - бохкахь Дахьен тIема ветеран.

Вайнаха юкъе бели бола ихетта-ма бохк, къахьета маг. Сона могIтигашна бер, боагIаеча бохаш ер бу ала вIаш болаш бан. Къьсти эсала лел интернационални атеистически кхетам балара болх.

Дукха ихоачамбоахаделл да вай, клубер балхана, вай ешаш йолча лекцеш, ей йола беседаш цхьаьнахьа хана дукхахьа формаша ешар хуьл, цIрех кIезига пайда боал. Бакъдар дац-ца, уьш цхьамбоаш цIрах долаш вай кхетама бохк кIиларца дувзаделла да дукхагIчу дахьье вайна юкъе эулаиш дац, кхьаьнала кхаьера иа доккхача хьалхе. Цун хьалха е ера вай кхиорца оарцагIлонашIа а деза.

ШАМСУДИНОВ Ана — Урус-Мартановски районера къахьегама ветеран.

Советски Iаьлал къахьегаш болчу наханан мел кхаетаяме да лиха хов райбоь бакъда а-ца, шоай бац ваI Из дочкхаш, тIекхка из чIсагIдеш дукхха халонаш вешта хьI тIа лаьца лийпа, моастагIешта дуьхьал наьтта нах да вай. Хьалха вIалахьна хана чекхет хиннах со, хьалха бандиташ лувца дагаха хана чоннаш а яьй сона.

Ишттта халонаш лаийача вайна тоом бац спекулянаш, кхоалл дар, кюра бохо мIаварш мIлар, тушелство санна дона вай таханарча вахарца тарлуш доаца во гIуларкаш вайне кюкера Iалаха мотт гIерта ала Из вайга дулургIолаш да деорригаш а вай оарцагIа довле, зуламера гIулаккхаш лоладелл когашта кIалхара лаьтта доагIарглолаш ъьалаш вай оттадой, зулаьмаш дераштха,ъьа, гергара ба, кхаш вай озабезамаш цадой.

АЛБАКОВ Исс Ахьмад — Сунженски района Первомайскера къахьегама ветеран.

Этгара хьалха кхоозаш вIашагIкхоачам дахьа лоаташ хиннах со. Хала хI яр из. Iаьлал деташ бооапараша мамоста духьалеш ишш йора, колхоз рукъе лечIаборд, лаьтта ала говриI — ноха-раш а, гольш дацар. Хьалха а тIекъашка па боалаш дика бохк бора ахархоша, зулаьмаш дераштха дуьлала кхоьсам лоаттабора.

ХIанз гIулаккхаш оалагIара кувшиленнад, нахага кюкна пар-гIато я. Мах боацан деша школ-лаш, тарбоаш де болмишаш я кIезиг юрта. Вай мохк техническ дегIабав-м дуьша деташ з мичад. Колхоз кIайкара балхаш комбайнаша, трактораша ,ду, кулгкера де деза балаш гергара кIезига да. Псаша аьлча, бартIаьна, IьмерзаI болх ' бе ерригга торонаш йолаш я. Бакъда шарех пайда я эцаш хьIналлI кхаььера бохам боацаш (духьа-н бац уж) наха оIоагIа иохькарце ю вай наха-ва. Уж бо къамашта юкъера доттагIал оIоагIарга дуьхьал баранг.

Цу тайпарча наха дуьхьал кхы-ва кхоьсам лоаттабе бена, уж ницца кхетабе бена вай. Эгтара тIекхка кхетабе бена вай, эгтара тIекхка кхетабе бена вай, эгтара тIекхка кхетабе бена вай. Эгтара тIекхка кхетабе бена вай. Эгтара тIекхка кхетабе бена вай.

ЦХЬАНА ОТТАЯЬ СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКИ КОММЮНИКЕ

(Долалур 1-ча оагIо тIа).
ЕВРОПА

Переговоран ена хана оагIонаша раьза хинна белгалдаьккхар, Европе кхоккам кIаьлбарен цхьана делдар гIулакхаш дегIаздалларен процесс хьинаре дIахо йоцаш хилар а дунен хьалхашта юкъера хьал чIоагIа лоаттадара гIулакха юкъе цо шиг дакъа лоацаш хилар а.

ОагIонаша хьаккайкадир ужк тIехьажена шеваша кулгаш йаьда договороашан соглашенеш, белгалъа выче, СССР-ан ФРГ-ера юкъе яьраш а, бакъо долаш еп-европейски паччахьалкхенашта юкъера гIулакхаш дIахо лартIадалара шоаш пхьаа хилар. Цу дакъе цара могалу 1971 шера 3 сентябре йиъ оагIоархьара ду соглашени чIоагIьялар. Цар бакъду дав договоашан соглашенеш йиъ цхьаммагIтера дешаш хьаит долаш йолча еIриачу оагIоний кхеламаьн гIулакхан маьрша ю юкъе дакъа лоацарделлаш шоаш лот тIайна хилар.

Цхьа шерта могаш ужк шера ГДР-н ФРГ-ен ООН-е дIачуьцара перспективаш, цунна дувцаделла загаэхийт цу хьакъехь СССР-о, США-с Великобритане, Франце йиъ оагIоархьара соглашенеча 1972 шера 9 ноябре кулгаш йздаь хилар.

СССР-он США-си бакъду 1972 шера мае Москве цхьана тIаийна-на совенсех - американски комми никке йоагIлаш йолча положенешца хьалхе а лелаеш, шоаш дIаоа а, къаьст-къаьста е цхьана, Европера машара гIулакхаш чIоагIIдара новкъостал де бIаьна болаш хилар. Европе чIоагIа машар лаьмабар шоай политико этгара лоарх1аметтара лерхIар лоарх1.

Шунна чувацъачна хьакхъкхаш лар. СССР-н США-н кокъе йолаш йолча дуккхача паччахьалкхенаша юкъа хьакъегар бахьан долаш з нюме Европерча кхеламазлеш цхьана гIулакхаш лелаздаьрен деттаниита хьеллаяча совещанена кIийчо яра болх толаме чакхбоккхара шоаш раьза хилар. Совещане европейски кхеламаьне чIоагIьяраш совещане дакъа лоацича паччахьалкхенашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш дегIалдолладаран тороиаш дукхIийъ хуьйтарехь дакъа лот СССР-ан США-нен. Совещане лаьрхIараш чакхдоахарделлаш дунен цу дакъа тIа дикача гIулакхиг кхода хьакхолладогIийлаш лелаеттаг шоай политика СССР-он США-си.

Совещанеца шоай дика гIулакхаш хунда а ца долийташ, шинна а оагIоно лоацъяча ханачка совещани толаме чакхъалъяттара хьеганга дагадоаца кха хьегарга шинна а оагIоно. Шинна а оагIоно кеотт лунцар совещане балха тIа хилар а тоаме прогресс ян тIехьажена боараме чакхъяккхара торо лургхлар да.

СССР-он США-си цаьнда лоархI Европера гIулакхаш кхеламазлеи дIахо чIоагIIдеи дукха политически хьоохам кIаьлбаларца цхьана центральни Европера тIема кхоккам меллуьга. Цу йиъ-лакха чIоагIа лоархIам бу цар гIулакхаш дегIалдолладаран тороиаш дукхIийъ хуьйтарехь дакъа лот СССР-он